

בעזה"ש"ת

דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו

בסעודת רעוא דרעוין

פרשת תולדות

שנת תשע"א לפ"ק

יוצא לאור ע"י

מכון מעדני מלך וויען

גליון תרכ"ז

להשיג אצל
מכון מעדני מלך וויען

185 Wilson St.
Brooklyn N.Y. 11211
718.388.1751.#117

דברי תורה

בסעודה שלישית פרישת תולדות תשע"א לפ"ק

יעקב, והצאתי עלי קללה ולא ברכה,
הוא כפל לשון לכאורה.

וּבְרָאָה כי הנה מדמו של יעקב הוא
מדת האמת, תתן אמת
ליעקב (מיכה ז-כ), והוא לא יבוא
ברמיה לגנוב דעת אציו, ולגנוב
הברכות מאחיו. וכתב בחתם סופר
בפרשתנו (קכו.) דיעקב לא היה יכול
להוציא דבר מפיו שאינו כולו אמת,
על כן הלבישו אותו בגדי החמודות
של עשו, כי במלבושיו של אדם נאצל
רוחו, ולפי שעה יאציל עליו מבגדי
עשו אותה מדה לבוא במרמה וכו'
ע"ש. ואם כן איך יבוא רבקה כן על
יעקב.

אֲמַנָּה רבקה אמרה לו, ועתה בני
שמע בקולי לאשר אני מצוה
אותך (כז-ח). וכתב באור החיים הק',
שהגם שיש בדברים אלו כגניבת
הדעת, עם כל זה יש לך לשמוע
בקולי, מלבד חיוב מצות כיבוד אב
שהוא מצות עשה, גם היא נביאה,

וַיֹּאמֶר יעקב אל רבקה אמו וגו',
אולי ימושני אצו והייתי
בעיניו כמתעתע, והצאתי עלי קללה
ולא ברכה. ותאמר לו אמו עלי קללתך
בני, אך שמע בקולי ולך קח לי
(כז-יב). ויש להבין סוד שיח הדין
ודברים שהיה צוה בין יעקב לאמו. –
ובגמרא (סנהדרין 35:) דרשו מה שאמר
יעקב, והייתי בעיניו כמתעתע, כעובד
עבודה זרה, דכתיב (ירמיה י-טו) הבל
המה מעשה תעתועים. ודרשו מזה,
כל המחליף בדיבורו כאלו עובד עבודה
זרה ע"כ. ויש להבין מה שהזכיר כאן
יעקב חטא עבודה זרה. וגם להבין
איזה שייכות יש למחליף בדיבורו, עם
עון עבודה זרה שהיא מהחמורות
שבחמורות, והרי הוא באמת כופר
בעבודה זרה, אלא שאינו עומד
בדיבורו. גם להבין מה שענתה לו
רבקה 'עלי קללתך בני', ובפשוטו
הכוונה שקבלה הקללה על עצמה,
שיחולו עלי ולא עליך (עיין אבן עזרא),
ומה הועילה צוה, וכי ירצה יעקב
שאמו יתקלל עזרו. – גם מה שאמר

במנוה שאין נריך שתדחה עשה או לא תעשה אחרינא, אבל היכא דנריך שיודחה על ידי עשה זו איזה איסור, או נריך האדם לקיים עשה זו לשמה דייקא. וידוע (יומא יב.) דבגדי כהונה היו שעטנו, והכהנים היו רשאים ללבושם מכח עשה דוחה לא תעשה, ולכן היו נריכים לעשותם לשמה דייקא. וזהו שאמר 'ועשו בגדי קדש לאהרן אחיך ולבניו לכהנו לי', לי לשמי דייקא, וקשה למה דוקא לשמה, לזה אמר 'והם יקחו את הזהב ואת התכלת וכו' ואת השש' והיה שעטנו, ועל כרחך שרי רק מכח עשה דוחה לא תעשה, אם כן נריך לשמה דוקא עכ"ד. (ועיין בהגדה קול יהודה בפסקא עבדים היינו).

ובבזו כן גם הכא, שזעמם היתה צוה רמיה וגניבת דעת, אלא שמוטל היה עליו לעשות זאת לקיים מצוה כיבוד אם ושמיעת דברי הנביא, וכיון שזעמם זה מעשה חטא, אלא שהמצוה מחייבו לעשות זאת, הרי זה נריכה להיות לשמה, רק כדי לקיים המצוה, ולא בשביל עצם קבלת טובת הברכה לו ולזרעו אחריו.

והגדה המקיים מצוה ה', ומכיון לעבוד עבודה ה', אבל יש עמה גם פניה של טובת עצמו או טובת שאר בני אדם, הרי זה כעובד את ה' בשיתוף עבודה בני אדם, וזהו

וכתיב בדברי נביא חמת (דברים יח-טו) אליו תשמעון, לזה אמרה לו שמע 'צקולי' (וכמוצאר ברשי' ושמע אדם לקול שרי (טו-ב), לקול רוח הקודש שבה (בר מה-ב) ע"ש). ויצטדק הנביא באומרו לעבור על מצוה ממנות התורה לפי שעה, כמו שמנינו באליהו צהר הכרמל (מלכים א יח-כא) ע"ש.

ובפנים יפות הוסיף, כי הכא היה כניסה זו שעת סכנה ליעקב, וכמו שאמר והצאתי עלי קללה, אלא שהבטחת רבקה היתה ששלוחי מצוה אינו ניזוקין. אבל זהו דוקא אם יהיה כוונתו לשם מצוה בלבד ולא לשם הנאת עצמו, כדאיתא (פסחים ח.) שמא תאבד לו מחט וכו'. וחששה רבקה שמא יתכוין יעקב בשביל הנאת עצמו, לכך אמרה לו, שמע צקולי 'לאשר אני מצוה לך', שלא יכוין רק לקיום המצוה ע"כ. [ועיין חתם סופר קיט. ד"ה אולי].

עוד סיבה יש שהנריך יעקב לקיים דבר זה לשמה, בלתי לה' לבדו, והוא על פי מה שפירש הגה"ק רבי נתן אדלער ז"ל מה שנאמר בבגדי כהונה, ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהנו לי, והם יקחו את הזהב ואת התכלת וגו' ואת השש (שמות כח-ג), דזה שאמרו חז"ל (פסחים ב:) לעולם יעסוק אדם בתורה ומצוות אפילו שלא לשמה וכו', זהו דוקא

ל-טו), הנה אין שום דבר נעשה רק מסגולת התורה (עיין דברים רצה ד-ג), כי פעולות המנות לעורר שורש חילן הקודש, וזא משם כל הטובות והחיים והשלום, וסגולות העצירות לעורר רע ח"ו. והנה אם ינטרך אדם לעורר הרע לפעול נקמות צמורדי אור וצרשעים וצגויס, מה יעשה, אם יעשה מנזה הנה סגולתה לעורר הטוב, ואם יעשה עצירה הרי אריא הוא דרביע עליה איסורא דאורייתא מטבע אשר פסל המלך.

אב"ל הקבלה היא, שהפעולה הזאת נעשית על ידי עצירה לשמה. הנה עצירה היא וסגולתה לעורר הרע, אצל הרע ההוא הוא לטובה לישראל, ויחול על ראש המעיקים והנוררים לישראל, ועל ידי זה ימשכו הטובות לישראל, כי באצוד רשעים רנה (משלי יא-ז). וזהו שאמר הכתוב, ראה אנכי נותן לפניכם (רצונו לומר אנכי נותן צידכם) היום (לפעול) את הצרכה (לישראל) ואת הקללה (לשונאיהם), ומפרש אין תהיה הפעולה, את הצרכה (תפעלו) אשר תשמעו אל מנזת ה' אלקיכם וכו' (ויצאו על ידי זה הצרכות), והקללה (תפעלו לשונאיהם) אם לא תשמעו אל מנזת ה' אלקיכם וסרתם מן הדרך (אצל ההסרה מן הדרך הוא באופן) אשר אנכי מנזה אתכם היום (היינו שתהיה עצירה לשמה שהוא גם כן ציווי, אזי תפעלו) ללכת אחרי אלהים

צחי' עבודה זרה צשיתוף. (עיין בארכוכה צמוצות הלצנות שער יחוד המעשה פרק ד', ובדרך פיקודיך מנזה ל"ח כ"ו חלק המחשבה אות ה'). ויעקב אצינו צגודל ענותותו חשש אולי יהיה לו פניה לטובת עצמו וזרעו אחריו לקבל צרכות אציו, ולא יכוין כולו לשמים. וזהו שאמר אולי ימושני אצו, מלשון חז"ל (עירוצין יג): ועכשיו שנצרא ימשמש צמעשיו, ואולי ימושני אצו ינחק, ואצינו צבשמים, שימשמש צמעשיו אם אין צו גם פניה דקה, והייתי צעיניו כמתעתע, כעוצד עבודה זרה צשיתוף, וממילא לא אהיה כשלוחי מנזה, והצחתי עלי קללה ולא צרכה, שלא יהיה מוצטח צשלוחי מנזה שאין ציוקין. ולכן חזר ואמר לו רצקה, אך שמע צקולי' ולך קח לי (כז-יג), אכין מועטין הן, שיזהר צאמת שלא יכשל, ולא יהיה לו שום פניה אחרת, אך' שמע צקולי, לקיים מנזת כיצוד אם, וקיום מנזת שמיעת קול הנציא, אליו תשמעון.

וגר"א עוד, על פי מה שכתב צצני יששכר (ניסן ד-ט דרך הרמוז) לצאר הכתובים, ראה אנכי נותן לפניכם היום צרכה וקללה וגו', את הצרכה וכו' והקללה אם לא תשמעו וכו' וסרתם מן הדרך אשר אנכי מנזה אתכם היום ללכת אחרי אלהים אחרים וכו' (דברים יז-כ). ושמעתי דהנה מיום שאמר הקצ"ה ראה נתתי לפניך היום את החיים וכו' (דברים

זו הלשמה, אין זה רק עצירה גרידא, ומתעורר מזה רק דין לצדו. ולכן יעקב צענותנותו חשש ללכת, אולי ימושיני אבי, כשימשמש צמעשי אם הוא באמת לשמה, והייתי צעיניו כמתעתע, ואז והבאתי עלי קללה ולא ברכה, לא יושג ממעשה זה קללה וברכה, קללה לעשו וברכה ליעקב, אלא קללה לצדו.

אך עכש הדבר שהשתדלה רבקה ארמנו שיקבל יעקב הזכות בדרך רמיה, נריך באר רחובות, הלא אנו מאמינים בני מאמינים שפרנסת האדם וכל נרכיו מגדול ועד קטן, הכל מוגזר מן השמים. וכמאמרם (סוטה ב.) שארבעים יום קודם יצירת הולד מכריזין, צח פלוני לפלוני, צית פלוני לפלוני, שדה פלוני לפלוני. ואמרו (נדה טו:): מלאך הממונה על ההריון נוטל טפה ומעמידה לפני הקצ"ה, ואומר לפניו רבש"ע טפה זו מה תהא עליה, עשיר או עני וכו' ע"ש. ומה שגזר על האדם, אין ציד אחד ליטלה ממנו, וכמאמרם (יומא לה.) בשמך יקראוך ובמקומך יושבוך, אין אדם נוגע במוכן לחצירו, ואין מלכות נוגעת בחצרתה אפילו כמלא נימא ע"ש. ומעתה אם נגזר ליעקב הזכות, הרי כמה דרכים למקום שיוכל לקבלו, ולמה יש לו לילך ברמיה וערמימות, ולהכניס עצמו לספק סכנה, והבאתי עלי קללה ולא ברכה.

אחרים (שתלך הקללה הנפעלת על ידי פעולה עצירה כזאת אחרי אלהים אחרים) ע"כ.

והכפיל הדברים שם (ניסן ד-ז על דרך הדרוש), וכתב דלכן תמצא במרדכי ואסתר שעשו עצירה לשמה, ויעבור מרדכי (אסתר ד-ז), שעשה עצירה לשמה, שגזר תענית ציוס א' של פסח, וביטל ישראל מן מצות מצה ומרור (מגילה טו.). וכן אסתר עשתה עצירה לשמה, שחזעל צרפון לחשורוש, ועל ידי העצירות לשמה תיכף ראו נקמה בהצר הנורר ע"ש.

ובבוז כן היה ברבקה שרצתה להמשיך הזכות ליעקב, שבזכות אלו חלויין כל זכות ישראל לעולם, וכנגד זה להמשיך הקלות על עשו, שנתברך אז יעקב יעצדוך עמים וישתחוו לך לאומים, וזה עבודה קשה לעורר שני הפכים בנושא אחד, דין על שונאי ישראל ורחמים על יעקב. על כן הוצרכה רבקה שיתעורר צחי' של עצירה לשמה, שגדולה ממנוה שלא לשמה (מיר בג:). והיינו שיבוא יעקב אל יחזק ברמיה וגניבת דעת, אבל יהיה זו לשמה, לקיום מצות אמו, וזוה יתעורר ברכה ליעקב וקללה לעשו.

אמנם כדי לעשות מעשה כזה נריכה להיות הכל לשם מצות ה' לצדד צלי פניה, כי אם חסר ממעשה

ותולה הכל במעשה ידיו, הוא חי תמיד במחשבות של חרטה, למה עשה ככה, אילו היה עושה אחרת, היה מנלית יותר ע"כ.

ובאגרת הקודש של הר"ר אלימלך מליזענסק זי"ע (בסוף ספר נועם אלימלך) כתב, על הא דאמר (יומא סט:): שהרגו יצרא דעבודה זרה, וז"ל דזהו תמיה גדולה האין אפשר להרוג המלאך שהוא גוף נקי זך ורוחני, אלא רק שהעבירו מאומנתו ראשונה, אם כן מהו הוא אומנתו עתה, הלא כל מלאך נצרא לאיזה שליחות, אלא שנותנים לו אומנות הממון לבלבל בני אדם ברדיפת ממון ועושר, שזהו קרוב לעבודה זרה בעונותינו הרבים, רק צריך להיות ויתרן בממון עכל"ק. ואינו מסביר מהו השייכות של יצרא דעבודה זרה עם ממון עניני עולם הזה.

וצראה צפשוטו, כי היצר של רדיפת הון ועושר, הוא כחי ועולם ידי עשו לי את החיל הזה, שהאדם חושב שבכוחות עצמו יש לו ממונו, וזהו בחינה של עבודה זרה, שאינו מאמין שהקב"ה ממציא לו הכל, רק גם לו יש חלק ברבישת ממונו. ומכאן נבחו והנהגתו של הקב"ה. ועל זה נאמר עצהים כסף וזהו מעשה ידי אדם, שזהו עצהים, העבודה זרה שלהם, שחושבים על

והן אמת כי יש חיוב על האדם לעשות השתדלות לפרנסתו, וכמו שדרשו ממה שנאמר וצרכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה (דברים טו-יח), אבל זהו רק השתדלות המותרת על פי תורה, אבל כאשר סר מהדרך אשר לך ה' לנו בתורתו, אשר על השתדלות כזה לא נצטוו, אם כן הרי זה מורה בצמצום, שלא מאמין בגזירת הבורא שיכריחנה, אלא חושב שכחו ועוצם ידו גם כן פועל, ועושה השתדלות גם שלא נצטוו עליה, ואין זה מדרכו של ישראל, ומכל שכן יעקב אבינו בחיר האבות, אלא צוטח בצלקיו שימציא לו מה שנגזר עליו בהיתר ולא באיסור. [ועיין בתורת משה קד:].

והרה"ק רבי משה מקוצרין זי"ע פירש הכתוב, עצהים כסף וזהו מעשה ידי אדם (תהלים קטו-ד), שמה שנגרם לאדם עצבות כאשר אינו מנלית, או כאשר חסר לו דבר שהיה רוצה בו, זהו מחמת שחושב, כי 'כסף וזהו' של האדם, המה 'מעשה ידי אדם', שבכחו ופעולתו משיג זאת, ולכן מתעצב ע"כ. (הוצא בספר דגש השדה בסופו). והרה"ק רבי פנחס מקוריץ זי"ע פירש מאמרם, רשעים מלאים חרטה (עיין נדרים ט:), שאין הכוונה שמתחרטים על מעשה העצירות שבידם, שאם כן אין הם מתוארים בשם רשעים. אלא שמי שאינו מאמין באמת שהכל מושגח מן השמים,

יעקב לאמו, אולי ימושיני אבי, ויראה כי באתי צרמיה לקבל הזכרות, והייתי צעיניו כמתעתע, כעובד עבודה זרה, ויאמר אלי אתה יעקב איש תם יושב אהלים, איך מאמין בה', שאם מגיע לך הזכרות, אז יגיע זאת לך בלי רמיה. וגם אם אשיג על אופן זה הזכרה מאבא, הלא אני עושה עושר ולא צמשפט, ואין בזה זכרה, אלא והבאתי עלי קללה ולא זכרה, שזכרה כזאת לא נקראת בשם זכרה אלא קללה.

והנה באמת נדקו בזה דברי יעקב, אמנם רבקה אמנו השיגה ברוח הקודש, שיש ענין מן השמים שישיג יעקב זכרות אלו באופן זה דייקא, מלד סיבה אחרת. ואם כי ידע בנפשה שכלל אופן יגיעו הזכרות ליעקב גם אם לא יבוא צרמיה, ואין אדם נוגע צמוכן לחצירו, מכל מקום מן השמים רוצים שכעת יבואו הזכרות ליעקב באופן כזה דייקא. והוא על דרך שאמר הרה"ק רבי יצחק מוורקא זי"ע, דלכן מן השמים סיבצו כך שלא ירצה יצחק לצרף אלא את הזכור, שכן אילו היה יצחק מצרף את יעקב בפירוש, היה זה נותן פתחון פה למקטרג לקטרג תמיד על ישראל, שאינם ראויים לזכרות אלא רק כשהם במדרגתו של יעקב, לפיכך סיבצו הזכרה כך, שירצה לצרף את עשו, למען יוכלו הזכרות לחול על בני

הכסף והזהב שכחם ועוכם ידם עושה חיל. וגם מי שמאמין בה' שהכל הוא מכחו, יתכן שעובד עבודה זרה בשיתוף, שמשתף שם שמים ודבר אחר, שהוא צמעשו גם כן מסייע למעשה ידי ה'. וזהו הכוונה שציטלו היצר הרע של עבודה זרה, והכניסו בכסף וזוהב. (ועיין שמן ראש ח"ד סוף פרשת שופטים).

ולכן המחליף צדיבורו הוא כעובד עבודה זרה, כי מי שעושה ומרויח ממון שלא על פי תורה, ואינו נושא ונותן באמונה, אלא דברי פיו און ומרמה, ואינו עומד צדיבורו, אם כן הרי הוא חושב שכלל זה לא ילית, ואין ציד ה' להמציא לו זכרותו צדרך היתר, והוא צריך לסייע צרמיה להשיג ממונו, על כן הוא כעובד עבודה זרה, כי עציבהם כסף וזהב מעשה ידי אדם.

והנה מי שעושה ולוצר הונו צרמיה, אין בכסף זה זכרה, וכמו שנאמר עושה עושר ולא צמשפט בחצי ימיו יעצבו (ירמיה יז-יא), ויש עושר שמור לצליו לרעתו (קהלת ה-יז), וגם אם לפי שעה הוא נראה כזכרה, מכל מקום סופו יעלה זאת לו לקללה. ולכן מיאן יעקב לקבל הזכרות צדרך ערמה ורמיה, כי אם נגזר עליו זאת מן השמים, יש כמה דרכים מה' שיתן בלב אציו יצחק לזכרו. ועל כן אמר

לגנות את נח הנדיק במקום שיכולין לדורשו לשבת. ושמעתי לפרש, כי טובא גנוז ציה ללימוד זכות על הדורות הבאים, כי בפסוקי זכרונות בראש השנה, אנו אומרים, וגם את נח באהבה זכרתו ותפקדהו בדבר ישועה ורחמים, בהביאך את מי המבול לשחת כל בשר מפני רוע מעלליהם, על כן זכרנו בא לפניך להרבות זרעו כעפרות תבל וגו'. ואנו רונים ציה לעורר שיעלה גם זכרונינו לטובה לפניו, לפקוד גם אותנו בדבר ישועה ורחמים.

והנה אם נח היה נדיק תמים בדורותיו, וזכור של נדיקים היה גדול עוד יותר, אם כן איך נוכל אנו לדמות עצמינו לנח, שיפקוד גם אותנו לטובה, כאשר רחוקים אנו מאד ממעשיו המופלגים. על כן באו רבותינו לדרוש את נח לגנאי, שרק לפי דורו היה נדיק, ואם את נח הזה באהבה זכרתו ותפקדהו בדבר ישועה ורחמים, יש בזכרון זה לעורר רחמים בכל דור ודור, שירחם ה' עלינו בזכות הנדיקים, אשר רק לפי דורם הם נדיקים. ולכן דרשו את נח לגנאי, כי טוב לחוש לטובתן של הכלל ישראל, מלחוש לכבודו של יחיד, וניחא ליה לאותו נדיק, שבזרשו הוא משה רבינו כידוע (ספר הגלגלים להאר"י פ' ס"ד ופ' ג"ח), וגם הוא אמר לטובתן של ישראל, מחני נח מספרך אשר

ישראל חפלו במצבם הירוד והגרוע ביותר, לפי שאף אז אינם גרועים מעשו ודפח"ת.

ובצינו כן באברהם, שאמר לו ה', ולישמעאל שמעתיך, הנה ברכתי אמתו והפריתי אמתו, והרביתי אמתו במאד מאד, שנים עשר נשיאים יוליד ונתתיו לגוי גדול, ואת צריתי אקים את יצחק (יז-כ). וברש"י אמר רבי אבא, מכאן למד קל וחומר, בן הגבירה מבן האמה, כתיב הנה ברכתי אמתו וגו' זה ישמעאל, וקל וחומר ואת צריתי אקים את יצחק (צ"ר מז-ה) ע"כ. הרי כי הברכה הניתנה לישמעאל יש בכחה להתעורר ממנה ברכה בקל וחומר ליצחק, שהרי גם כאשר בני ישראל בשפל המצב, אין זהם דמיון לגריעותו ופחיתותו של ישמעאל, ואם לפרא אדם אשר ידו בכל ויד כל בו מגיע ברכה כזו, מכל שכן לבני ישראל. (והארכנו בזה בש"ק העל"ט).

ובצינו בנח שהעיד עליו הכתוב, נח איש נדיק תמים היה בדורותיו (ו-ט). וברש"י יש מרבותינו דורשים אותו לשבת, כל שכן שאילו היה בדור נדיקים היה נדיק יותר. ויש שדורשים אותו לגנאי, לפי דורו היה נדיק, ואילו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכולם ע"כ. והוא מחלוקת אמוראי רבי יוחנן וריש לקיש (סנהדרין קח.). והיא פליאה מאד

אדם הראשון נער ק"ל שנים הראשונות מימי חייו, והוא שאמר, ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה מעט ורעים היו ימי שני חיי.

ומבואר צוהר הק' צפרשתנו (קמז:), וירח את ריח בגדיו (כו-כז), וברש"י מלמד שנכנסה עמו ריח גן עדן ע"ש. כי בגדי החמודות של עשו היו מאדם הראשון וכו', וכשהיה עשו לובשם לא היה להם שום ריח טוב אצל כיון שצא יעקב ולבשם חזרה אצדה לבעליה, כי שופריה דיעקב הוא שופריה של אדם הראשון, וחזר ריח הגן עדן לבגדים אלו. ובהגהות דרך אמת להרה"ק רבי חיים ויטאל ז"ל על הזוהר הק' (שם אות ז) מפרש הכוונה צוה, כי יעקב אבינו היה גלגולו ותיקונו של אדם הראשון, שתיקן את חטא עץ הדעת שבגללו נתגרש אדם הראשון מגן עדן, ולכן חזר הריח של גן עדן לבגדים אלו, כפי שהיה טרם שחטא אדם הראשון בעץ הדעת ונתגרש מגן עדן ע"כ.

ובתב הרמ"ע מפאנו צספרו עשרה מאמרות (ח"ג סימן יא) דלכן אמרו (תענית ה'): יעקב אבינו לא מת, כי על ידי שתיקן חטא אדם הראשון, שעברו נגזרה מיתה, נתבטלה אצלו גזירה זו, שנשאר חי כפי מדריגת אדם הראשון קודם החטא ע"כ.

כתבת (שמות לז-לז). — וכמו כן היה צקבלת הצרכות של יעקב, השיגה אמנו רבקה, שצרכה להיות באופן כזה, שיכוין יחזק צעת צרכתו על עשו, שגם כאשר יהיו ישראל צצחי הקול קול יעקב והידיים ידי עשו, שגם כאשר לומדים ומתפללים בקול יעקב, מכל מקום הידיים מלוכלכים כידי עשו, גם כן לא ימנע ה' את צרכתם מהם.

אמנם יש עוד דברים צגו, צמה שהוררך לבוא הצרכות ליעקב על דרך זה, והוא צמה שמצואר צדברי האר"ל (שער הפסוקים פ' ויגש) לבאר הכתוב (צראשית מז-ט) ויאמר יעקב אל פרעה ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה מעט ורעים היו ימי שני חיי, על פי המצואר צוהר הקדוש (צראשית לה:): כי יעקב אבינו היה תיקונו של אדם הראשון, דהא יעקב דוגמא לאדם הראשון הוה, ועל זה רמזו חז"ל (צצא מניעא פד.) שופריה דיעקב אבינו מעין שופריה לאדם הראשון. לכן כמו שאדם הראשון ניער עצמו ק"ל שנה לכפר על חטא עץ הדעת, כמאמר (עירובין יח:): היה רבי מאיר אומר, אדם הראשון חסיד גדול היה, כיון שראה שנכנסה מיתה על ידו, ישב צתענית מאה ושלשים שנה, ופירש מן האשה מאה ושלשים שנה, והעלה זרזי תאנים על צשרו מאה ושלשים שנה. כן סבל יעקב תיקונו של

אשה הוֹרֵךְ הוֹרֵךְ לַתְּקַן זְרוּכֹת ע"כ. ושמעתי להוסיף עוד, כי בקלות עץ הדעת, נאמרה לאדם צועת אפי"ן תאכל לחם (ג-יט), ומה נמשכה ל"ט קלות זל"ט המלאכות, על כן כעת צתיקונו, אמר יחזק ויתן לך הו"ה מט"ל השמים (כו-כח), שיש בזה תיקון הל"ט קלות.

וּבְהַקְדָּמַת שו"ת ציין שלמה מסופר, שכאשר היה הגאון רבי זללאל הכהן מוילנא נער בן ד' או ה' שנים, למד פעם עם אביו הגאון רבי ישראל משה הכהן מו"ץ זוילנא, חומש עם פירוש רש"י. כאשר הגיעו לפסוק זה, שאל את אביו, מנין היה ליעקב יין להביא לאביו, והלא רבקה לא נתנה לו רק שני גדיי עזים למטעמים, ולא יין. אביו הגאון לא ידע מה להשיבו, אולם למחרת, הזדמן לידו חומש עם תרגום יונתן בן עוזאל, וראה שהתרגום מפרש שם, דאיתי מלאכה דה' מגינתא דעדן יין ליעקב, ויעקב אייתי לאצוה ויישת. קרא הגאון לבנו הנער והצביע בפניו על דברי התרגום המיישבים את קושייתו מיום האתמול. קרא הנער את דברי התרגום, ותיקף השיב שנראה שדברי התרגום מרומזים ממש בפסוק, כי על 'ויבא לו' נקוד 'מרכא כפולא' על תיבת 'לו', וידוע שנגינת מרכא כפולא נשמע כמו שאומרים התיבה שתי פעמים מחמת

ולעומת זה רבקה היתה גלגולה של חוה, כמו שכתב האר"ז"ל (לקוטי תורה צפרשתנו) ויעתר יחזק להו"ה לנוכח אשתו (כה-כח), סופי תיבות חו"ה, כי רבקה תקנה עון חוה שהיא גלגולה ע"כ. ובחטא עץ הדעת נתקללה חוה, הרבה הרבה עזבונך והרוגך, בעצב תלדי צנים (בראשית ג-טו), על כן שלטה בה מדת הדין בלידת הצנים, שמתחלה עקרה היתה, ושוב ויתרוצצו הצנים בקרבה, ותאמר אם כן (גדול נער העצור) למה זה אנכי (כה-כז). וכתב שם עוד, כי בהיות שרבקה גלגול חוה, ובעצורה נתקלל האדם שהוא יעקב, ועמה היו לריכין לתקן צשמיעה זאת לטובה, כמו ששמע אז לרעה, כמו שכתוב כי שמעת לקול אשתך (ג-יז). וזהו אך שמע בקולי, שהמיעוט הוא דהשתא הוה שמיעה לטובה, מכלל דתחלה לרעה ע"כ.

וּבְמוֹגֵלָה עמוקות צפרשתנו (כח. ד"ה מאי) הוסיף, לפני שהיא גרמה להביא קלות לעולם על ידי אכילה, לכן עתה הוֹרֵכָה לַגְנוּז דעת יחזק, לתקן על ידי אכילה זו אכילת עץ הדעת. ולפי שיש מרבותינו ז"ל אמרו, ענבים סחטוה לו (צ"ר יט-ה), לכן ויבא לו יין וישת (כו-כה), ענבים המשומרים מששת ימי בראשית, לתקן אותם ענבים ענבי ראש. ולפי שעל ידי האשה באו הקלות, עתה על ידי

קודם שנגזרה מיתה על ידי החטא של אדם הראשון, כי ציוס אכלך ממנו מות תמות (ב-ז).

ואחר שאכל יצחק סעודתו, ונתקן צוה חטא אכילת עץ הדעת, ויגש וישק לו וירח את ריח בגדיו ויצרכהו, ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר צרכו ה' (כ-ט). וצ'רש"י שנכנסה עמו ריח גן עדן (צ'ר סה-כג) ע"כ. כי קודם החטא נאמר, ויטע ה' אלקים גן צעדן מקדם, וישם שם את האדם אשר יצר (ב-ח), ועל ידי החטא, וישלחהו ה' אלקים מגן עדן לעבוד את האדמה (ג-ג). ולכן כעת צתיקונו הרגיש צו ריח הגן עדן, אשר שם היתה חנייתו קודם החטא. — ובהיות שהחטא גרמה לקללת האדמה גם כן, וכמו שנאמר ארורה האדמה בעבורך צעצצון תאכלנה כל ימי חיך, וקוץ ודדר תצמיח לך (ג-ז), על כן כנגד זה צרכו, ויתן לך האלקים מטל השמים 'ומשמני הארץ' ורוב דגן ותירוש (כ-כח). וכנגד הקללה של צועת חפיך תאכל לחם, צרכו כעת שמלאכתו תהא נעשה על ידי אחרים, יעצדוך עמים וישתחוו לך לאומים, הוי גביר לחיך, וישתחוו לך בני אמך.

שצריכים להאריך צנגינת הטעם, והרי זה כאלו היה כתוב שני פעמים 'לוי צפסוק, וכידוע נגינת הטעמים היא מסיני, והיינו משום שצא לרמו שהמלאך הציא ליעקב, ויעקב הציא ליצחק ע"כ. — ולפי מה שנתבאר כי הציאת היין היתה לתיקון הציאת היין שהציאה חוה לאדם, ענבים סחטה לו. על כן נרמו כאן שתי ההצאות, שחווה הציאה מתחלה ליעקב שהוא אדם הראשון, ולכן הציא זאת כעת יעקב ליצחק, לתקן צוה אכילת העץ הדעת.

ובזה נצא אל המכוון, שהוצרך הכל להיות על דרך רמיה זו דייקא, כדי שמוכל רצקה לתקן צוה מה שקלקלה צחטא העץ הדעת, ויעקב שהוא אדם הראשון תשמע לקולה, להפוך הקללות לצרכות. ולכן אמרה ליעקב, 'ועתה' צני שמע צקולי (כ-ח), אין ועתה אלא תשובה (צ'ר כא-ו), מה שאני מצקש ממך ששמע צקולי, זהו כדי שתהיה צוה תשובת המשקל על מה ששמעת לקולי צחטא עץ הדעת. והציאת לחיך ואכל, וצאכילתו יתוקן אכילת עץ הדעת, צעבור אשר יצרכך לפני מותו (כ-ז), שיוחזר להצרכות אשר היו מימי קדם,

הערה מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בדברי תורה הנ"ל

לכבוד ידידי האברך המופלג בתורה ויראה חוי"ב טובא
מו"ה אשר יואל פאללאק שליט"א

אחדשה"ט קבלתי מכתבך לוחות ראשונות ושניות, ונהייתי מאד מהדברי תורה, רעיונות חשובות שיש בהם טעם זקנים, ואחר אחרון אני בא, במה שהעירות על מה שדברנו בסעודה שלישית העל"ט, בדברי האור החיים הקי (כזח) במה שאמרה רבקה, ועתה בני שמע בקולי, שהגם שיש בדברים אלו כגניבת הדעת, עם כל זה יש חיוב מצות כיבוד אב ואם לשמוע בקולה וכו' ע"ש. והקשית שמצות האם כאן סותר למצות כיבוד האב, שצוה לעשו להביא לו המטעמים, וכיבוד אב קודמת לכיבוד אם, כמו שאמרו (קידושין ז) ע"כ. ונראה דבאמת יש על יעקב גם חיוב כיבוד אב, דמצות כיבוד הוא להאכילו ולהשקותו, וזהו ממצות הבן על האב מן התורה. (ואולי זהו כוונת האור החיים במה שכתב שיש מצות כיבוד יאבי ואם). אך אם היה יצחק אומר להדיא ליעקב שלא יביא המטעמים, יש עליו חיוב מצות מורא אב, שלא יסתור את דבריו, אבל כאן לא סותר את דבריו, שגם עשו יוכל להביא, ושפיר יש בזה מצות כיבוד אב ואם יחד.

ובאמת יש להעיר עוד, אי איכא בכלל מצות כיבוד, כאשר יש בזה איסור דגניבת דעת, וכמבואר בגמרא (בבא מציעא זב) שאם אמר לו אביו היטמא שלא ישמע לו ע"ש. וכנראה כוונתו, דאחר שנתגלה לה בנביאות שיעשה ככה, ומצוה לשמוע לנביא בהוראת שעה גם נגד התורה, שוב יש בשמועה זו גם מצות כיבוד, שהרי אין זה עבירה. וממילא מיושב גם קושיא הנ"ל, דכיון שאחר שצוה יצחק לעשו, באה הנבואה שיעקב יכנס תחתיו עם המטעמים, ולא יחוש לכיבוד אב, הרי יש בזה שוב משום מצות כיבוד אם.

ב) ובמה שכתב באור החיים דרבקה נביאה היתה, וכתב בדברי נביא אמת אליו תשמעון ע"ש. העירות מדברי המהרש"א (ברכות ז) דלא נמנתה

רבקה בין הנביאות (מגילה יד.) ע"כ. הנה האור החיים הקי' הכפיל זאת גם לעיל בפסוק ה'. ועיין בגמרא (סוטה יג.) באותה שעה נתקיימה ינבואתהי של רבקה וכו' (ועיין במהרש"א שם). וכן הוא להדיא בתרגום בפרשתנו (כו-יט) עלי אתאמר בנבואה וכו' ע"ש. (והובא ברש"י מכות כד.). ועיין בפרש"י (פי ויצא כט-לד). ובטעם שלא נמנתה עם שבע הנביאות, עיין בשפת אמת (מגילה יד) משי"כ בזה.

ג) ובמה שכתבת להעיר על דברי הפנים יפות, שאמרה רבקה אך שמע בקולי, שלא יכוין להנאת עצמו אלא לשם מצוה, שיהיה כשלוחי מצוה שאינן ניזוקין ע"כ. והקשית דהא מבואר בגמרא (פסחים ה.) דבשעת המצוה גם אם מכוין להנאת עצמו לית לך בה, אלא דחיישינן שאחר הבדיקה יחזור על המחט ע"כ. ויש לומר בכמה אנפי, חדא, דמבואר במ"א (סימן לח סק"ח) לגבי תגרי סת"ם אי הוי כעוסק במצוה, דאם עיקר כוונתו לתועלת עצמו להרויח ממון, לא הוי כעוסק במצוה ע"ש. ועיין בכיאר הלכה שם. שנית, דאולי גם הכא חששה רבקה שאחר קיום מצותה להביא ליצחק המטעמים, בעודו יושב יצחק ואוכל יהרהר לתועלת עצמו, ואז יוכל לבוא לידי היזק. והגם שאמרו חז"ל (פסחים שם) דשלוחי מצוה אינו ניזוק גם בחזירתו, בזה יש לומר דזהו רק כאשר קיים המצוה רק לשם מצוה, כיון שאינו עוסק עוד בהמצוה. שלישית יש לומר, דהא מבואר בגמרא שם דבשכיח היזקא יתכן שגם שלוחי מצוה ניזוקין. ומכל מקום כאשר עושה רק לשם מצוה, יש לומר דמצוה מגיני ומצלי, וגם באופן זה ינצל מהיזק, וכמאמרם במד"ר (דברים ד-ה) אין אדם שומע לי ומפסיד. והכא יש לומר דהוי כשכיח היזקא, אולי ימושני אבי והבאתי עלי קללה ולא ברכה.

והנני בכרתי שתזכה לישב באהלה של תורה לאורך ימים ושנים מתוך נחת והרחבת הדעת.

יום ה' לסי' ויצא תשע"א לפ"ק

חיי"ק

נתנדב ע"י ידידינו
מוה"ר ר' אברהם בערנשטיין הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בהולדת בתו למזל טוב

נתנדב ע"י ידידינו
מוה"ר ר' קלמן יואל סופר הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בהולדת בנו למזל טוב

נתנדב ע"י ידידינו
מוה"ר ר' יוסף זיכערמאן הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בהולדת בנו למזל טוב

נתנדב ע"י ידידינו
מוה"ר ר' דוד ברוין הי"ו
לרגל השמחה השרויה במעונו
בהולדת בנו למזל טוב

נתנדב ע"י ידידינו
מוה"ר ר' יודא באדאנסקי נ"ו
לרגל תגלחת בנו
כמר אברהם נ"ו

הרוצה לנדב להוצאת הגליון יפנה

להר"ר יואל ברא"ש פייערווערקער הי"ו 718.387.5770